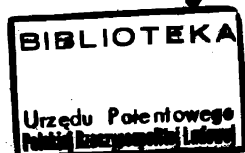

Opublikowano dnia 27 maja 1959 r.

B 42 721 / 00

POLSKIEJ RZECZYPOSPOLITEJ LUDOWEJ OPIS PATENTOWY

Nr 41945

Kl. 11 d, 6

Paweł Rotkiewicz

Warszawa, Polska

Układ wskaźniczy, ułatwiający odszukiwanie słów i haseł w słownikach, encyklopediach, leksykonach, indeksach i innych wydawnictwach o układzie alfabetycznym

Patent trwa od dnia 7 marca 1958 r.

Celem wynalazku jest ułatwienie odszukiwania słów i haseł w wydawnictwach o układzie alfabetycznym. Ułatwienie wyraża się zarówno w przyspieszeniu odnajdywania żądanych słów i haseł, jak też i w odciążeniu psychicznym przy odnajdywaniu dużej liczby słów i haseł.

Istota wynalazku polega na uzupełnieniu wydawnictwa o układzie alfabetycznym, np. słownika, skróconym indeksem początkowych części słów, sporządzonym w porządku alfabetycznym.

Indeks początkowych części słów jest skonstruowany w formie kolumny liter, na początku której podana jest kombinacja dwuliterowa początkowej części słów. Ta wyjściowa kombinacja dwuliterowa dla wyróżnienia jej jest wpisana np. w kółko. Po prawej stronie od kombinacji dwuliterowej podana jest trzecia z kolei litera, którą dla wyróżnienia wpisuje się np. w kwadrat. Kolejne trzecie litery, tworzące z kombinacją dwuliterową kombinacje trójliterowe początkowych części słów, wpisuje się w kolumnie pionowej

w porządku alfabetycznym z góry w dół. Analogicznie postępuje się z czwartymi, ewentualnie dalszymi kolejnymi literami, z tym, że nie są one wyróżniane przez wpisywanie w figury geometryczne lub w jakikolwiek inny sposób. Kombinacje początkowych części słów mogą być podawane każdorazowo w całości, ale mniej męczące jest posługiwanie się indeksem początkowych części słów, w którym kombinacje dwuliterowe i trzecie litery podawane są tylko jednokrotnie. Przy pięcio- i więcej literowych kombinacjach początkowych części słów należy powtarzać każdorazowo czwartą i dalsze litery kombinacji wieloliterowej. Kombinacje wieloliterowe należy tak dobierać, by obejmowały one po kilka, lecz nie więcej niż 6—8 słów. W przypadku słownika indeks odpowiednich kombinacji wieloliterowych najlepiej jest umieszczać na każdej rozkładowej stronie słownika przy lewostronnym jej brzegu. Po prawej stronie każdej kombinacji wieloliterowej po-

czątkowych części słów podana jest numeracja rejonu, w którym znajdują się słowa rozpoczynające się na daną kombinację wieloliterową.

Drugim istotnym elementem wynalazku jest rejonizacja stron słownika. Słownik jest drukowany w dużym formacie, przy czym na każdej rozkładowej stronie słownika znajduje się oprócz indeksu początkowych części słów 5—10 kolumn, zawierających istotną treść słownika. Rejonizacja stron słownika polega na tym, że na każdej rozkładowej stronie słownika oznaczane są liczbami trójcyfrowymi kolejne kolumny i wysokości w kolumnach, tj. rejony. Oznaczeń dokonuje się za pomocą liczb trójcyfrowych, przy czym cyfra stojąca na pierwszym miejscu oznacza kolumnę, a następne dwie cyfry oznaczają wysokość w kolumnie, np. liczba 318 oznacza, że odpowiednia wieloliterowa kombinacja początkowej części słowa występuje po raz pierwszy w słowie, znajdującym się w trzeciej kolumnie na osiemnastej jej wysokości. Ponieważ wszystkie strony słownika są rejonizowane jednakowo, po krótkim okresie posługiwania się nim, odnajdywanie wskazanego rejonu staje się czynnością w pełni zautomatyzowaną.

Trzecim istotnym elementem wynalazku jest „dwuliterowy indeks palcowy”, wskazujący stronę rozkładową słownika z dokładnością do dwóch pierwszych liter początkowej części żadanego słowa. Dwuliterowy indeks palcowy składa się z indeksu palcowego pierwszej litery słów i indeksów palcowych drugich liter słów i jest skonstruowany w taki sposób, że na każdej ostatniej stronie rozkładowej słownika, zawierającej słowa, rozpoczynające się na wspólną pierwszą literę, przy prawostronnym brzegu strony rozkładowej zaznacza się dużą czcionką tę wspólną pierwszą literę. Wszystkie pierwsze litery stron rozkładowych słownika tworzą indeks palcowy pierwszej litery. Indeks ten należy wykonywać metodą nacięć bocznych stron słownika. Wszystkie drugie litery, tworzące z literą indeksu palcowego pierwszej litery kombinacje dwuliterowe początkowych części słów, zaznacza się dużą czcionką przy lewostronnym brzegu stron rozkładowych słownika. Litery te, uporządkowane alfabetycznie z góry na dół przy lewostronnym brzegu stron rozkładowych słownika, tworzą indeks palcowy drugich liter. Słownik może więc teoretycznie mieć tyle indeksów palcowych drugich liter słów, ile zawiera cały alfabet, praktycznie ma jednak o kilka indeksów drugich liter mniej ze względu na małą liczbę słów, rozpoczynających się na litery x, y, z.

Wyłożoną zasadę konstruowania dwuliterowego indeksu palcowego można zastosować i w inny sposób, wykorzystując w tym celu np. dolne i górne brzegi stron słownika, ewentualnie przeplatając indeks palcowy pierwszej litery indeksami palcowymi drugich liter, umieszczonymi przy tych samych brzegach stron rozkładowych słownika. Indeks palcowy pierwszych liter można również umieścić przy lewym brzegu stron rozkładowych, a indeksy palcowe drugich liter przy prawym brzegu stron rozkładowych.

Odszukiwanie słowa w słowniku, w którym zastosowane są opisane powyżej ulepszenia, sprowadza się do czterech elementarnych czynności, wykonywanych w następującej kolejności: otworzenie słownika na odpowiedniej pierwszej literze słowa, wskazanej przez indeks palcowy pierwszej litery, otworzenie słownika na odpowiedniej drugiej literze słowa, wskazanej przez indeks palcowy drugiej litery, odszukanie kombinacji wieloliterowej początkowej części żadanego słowa za pomocą indeksu początkowych części słów, odczytanie żadanego słowa w rejonie, wskazanym przez indeks początkowych części słów.

Zastrzeżenia patentowe

1. Układ wskaźniczy, ułatwiający odszukiwanie słów i haseł w słownikach, encyklopediach, leksykonach, indeksach i innych wydawnictwach o układzie alfabetycznym, drukowanych normalnym drukiem lub systemem Braille'a, znamieny tym, że zawiera tablicę, umieszczoną na wstępie dzieła lub w dowolnym innym miejscu, w której podane są kombinacje wieloliterowe początkowych części słów o układzie alfabetycznym, z podaniem strony lub strony i kolumny, lub strony i jej części (sektora lub wiersza), lub tylko części strony, w której znajduje się słowo, zawierające daną kombinację wieloliterową w początkowej części poszukiwanego słowa lub w jego całości.
2. Układ wskaźniczy według zastrz. 1, znamieny tym, że jest wyposażony w trójcyfrowe oznaczenia rejonów każdej strony rozkładowej wydawnictwa, przy czym pierwsze cyfry tych trójcyfrowych liczb wskazują kolumnę słów, a następnie dwie cyfry wskazują wysokość w kolumnie, przy czym wszystkie strony rozkładowe wydawnictwa są rejonizowane identycznie, tj. kolejne kolumny, jak też i kolejne wysokości w kolumnach są oznaczane kolejnymi cyfra-

mi układu dziesiętnego i rozmieszczane w równych odstępach przestrzennych z prawej lub z lewej strony kolumn, zawierających istotną treść słownika.

3. Układ wskaźniczy według zastrz. 1, 2, znamieny tym, że jest wyposażony w dwuliterowy indeks palcowy, na który składają się indeks palcowy pierwszych liter i indeksy palcowe drugich liter słów, rozmieszczo-

ne w taki sposób, iż po otwarciu słownika na stronie pierwszej żądanej litery, wskazanej przez indeks palcowy pierwszych liter słów, ukazuje się indeks palcowy drugich liter słów, tworzących kombinacje dwuliterowe początkowych części słów z daną pierwszą literą.

P a w e ł R o t k i e w i c z